

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze

Bakalářské práce

Ekologické zemědělství a spotřeba biopotravin

Vojtěch Kubát

© 2015 ČZU v Praze

Ekologické zemědělství a spotřeba biopotravin

Organic farming and organic food consumption in the Czech Republic

Souhrn

Hlavním cílem práce bylo zjistit, do jaké míry je veřejnost o problematice ekologického zemědělství a biopotravin informována. V teoretické části bakalářské práce je popsán vznik, vývoj a současný stav ekologického zemědělství, vytyčeny základní problémy na území ČR i v rámci EU. Autor hledal zakotvení tématu v legislativě, popisuje systém podpor zemědělství, kontrolu, certifikaci, označování. V práci je zdůrazněna úloha zemědělství - krajiny a životního prostředí, jsou vyzdvíženy přednosti ekologického zemědělství. Hypotéza vyřčená v úvodní části, že „*Široká veřejnost o existenci biopotravin povědomí má, ale nakupuje je jen malé procento.*“, byla ověřována ve výzkumné části kvantitativním i kvalitativním výzkumem. V regionu Středočeského kraje a Hlavního města Prahy byli osloveni respondenti, kteří odpovídali na uzavřené otázky zaměřené na zjištění stavu informovanosti obyvatelstva ČR v oblasti biopotravin. Získaná data byla uspořádána do tabulek (absolutní četnosti), ze kterých byly vytvořeny grafy (kruhové diagramy relativních četností). Z výstupů kvalitativní analýzy byly zpracovány kontingenční tabulky, ze kterých byl proveden test nezávislosti kvalitativních znaků a posouzení síly závislosti u vybraných ukazatelů. Výsledky potvrdily formulovanou domněnku. Dá se říci, že v současné době žijeme zdravěji, než předešlé generace, ale vyšší spotřebě biopotravin brání problémy při zpracování a prodeji, jejich vysoká cena.

Klíčová slova: Biodiverzita, biopotravina, bioprodukt, ekologické zemědělství, welfare zvířat

1 CÍL A METODIKA

Cílem bakalářské práce je popsat vznik, vývoj a současný stav ekologického zemědělství, vytyčit základní problém této oblasti v ČR i v rámci EU. Bude zkoumána legislativa, kontrola a dotační politika, rozebrány rozdíly mezi konvenčním, integrovaným a ekologickým zemědělstvím. Cílem v druhé oblasti tématu bakalářské práce je zmapovat vývoj a současný stav spotřeby biopotravin v ČR. Monitoring bude zaměřen zejména na právní úpravu a označování biopotravin. Práce si klade za cíl zjistit, do jaké míry je veřejnost v ČR o této problematice informována.

Hlavní cíl:

- Zjistit, do jaké míry je veřejnost o problematice ekologického zemědělství a biopotravin informována

Vedlejší cíle:

- Popsat vznik, vývoj a současný stav ekologického zemědělství, vytyčit základní problémy této oblasti v ČR i v rámci EU
- Zmapovat vývoj a současný stav spotřeby biopotravin v ČR

Hypotéza:

Široká veřejnost o existenci biopotravin povědomí má, ale nakupuje je jen malé procento z nich. Důvodem je:

- *Mýtus: „bio“ potraviny = podvod*
- *Bariérou konzumace biopotravin je vysoká cena*

Hypotéza bude ověřena ve výzkumné části kvantitativním i kvalitativním výzkumem. Potvrzení či zamítnutí vyřčeného tvrzení bude komentováno v závěru.

Použité metody: studium dokumentů, triangulace dat, dotazování

2 STRUKTURA PRÁCE

Téma bakalářské práce bylo zvoleno z oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. Tato problematika se stává stále aktuálnější z důvodu „trvalé udržitelnosti“ (sociální stránka života společnosti, ekonomická stránka, ochrana životního prostředí), negativních externalit, nakonec i celosvětového výživového problému. Zároveň jde o **prioritní zájem autora**.

Ekologické zemědělství je šetrný způsob zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů látek a postupů, které zatěžují a znečišťují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce a dbá na pohodu chovaných hospodářských zvířat. [1]

Teoretická část – definuje pojmy: biodiverzita, ekologické zemědělství, welfare,... Je popsán vznik, vývoj a současný stav ekologického zemědělství v ČR i v Evropě. Práce podává stručný přehled legislativního rámce, dotační politiky, způsobů kontroly. Zajímavá je část porovnávající jednotlivé produkční systémy (konvenční, integrovaný a ekologický), zabývá se ekonomickými důsledky konverze na ekologické zemědělství a ekonomickými aspekty ekologicky hospodařících podniků. Druhá oblast tématu začíná rovněž definicí pojmů: bioprodukt, biopotravina. Mapuje vývoj a současný stav spotřeby biopotravin v ČR. Opět stručně pojednává o platné legislativě, systému kontroly, certifikace a označování biopotravin.

V **praktické části** je definována agrární politika, společná zemědělská politika, funkce zemědělství, ekologická politika, trvale udržitelný rozvoj, ekologická stopa, dále organizace ekologického zemědělství, místo biopotravin v žitém světě, nástroje ovlivňování spotřeby potravin.

Výzkumné šetření je zaměřeno na získání dat pro naplnění hlavního cíle práce. V regionu Středočeského kraje a Hlavního města Prahy byli osloveni respondenti, kteří odpovídali na uzavřené otázky zaměřené na zjištění stavu informovanosti obyvatelstva ČR v oblasti biopotravin. Získaná data byla uspořádána do tabulek (absolutní četnosti), ze kterých byly vytvořeny grafy (kruhové diagramy relativních četností). Z výstupů kvalitativní analýzy byly zpracovány kontingenční tabulky, ze kterých byl proveden test nezávislosti

kvalitativních znaků a posouzení síly závislosti u vybraných ukazatelů. Výsledky potvrdily formulovanou hypotézu. Dá se říci, že v současné době žijeme zdravěji, než předešlé generace, ale širšímu využití biopotravin brání problémy při zpracování a prodeji, jejich vysoká cena.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že nejvíce nakupují biopotraviny muži a ženy ve věku 35 - 49 let, z 55 % žijící ve městech, 59 % dotázaných biopotraviny nikdy nenakupuje. 79 % z těch, kteří biopotraviny pravidelně nakupují, je ochotno vydat částku do 500,- Kč měsíčně z rodinného rozpočtu, z 57 % za mléčné výrobky a to proto, že jsou zdravější (61 %). Spotřebitelé chodí nakupovat biopotraviny z 37 % do supermarketů a z 24 % do specializovaných bioprodejen. 58 % občanů odpovědělo, že biopotraviny nenakupuje, protože jsou drahé.

Test nezávislosti kvalitativních znaků a posouzení síly závislosti u vybraných ukazatelů ukázal, že mezi vzděláním respondenta a měsíční útratou za nákup biopotravin existuje statisticky významná závislost. Výpočtem Pearsonova (normalizovaného) a Cramérova koeficientu kontingence bylo zjištěno, že závislost lze hodnotit jako mírnou.

ZÁVĚR

Hlavním cílem práce bylo zjistit, do jaké míry je veřejnost o problematice ekologického zemědělství a biopotravin informována. V práci je zdůrazněna úloha zemědělství v oblasti krajiny a také úloha ekologická, kromě úlohy produkční, sociální a demografické. Byly vyzdvíženy přednosti ekologického zemědělství. Proti plošnějším zavedení ekologického zemědělství působí jeho nižší produkční schopnost, přísná ekologická pravidla, vyšší ceny bioproduktů, problémy se zpracováním a prodejem.

Ekologické zemědělství je způsob hospodaření, který Ministerstvo zemědělství ČR dlouhodobě podporuje. Podíl EZ je v naší republice rok od roku zvyšuje. Procentní podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy je v ČR (11,68 %) vyšší než průměr EU (6 – 7 %). K 31. 12. 2013 bylo na našem území více jak 4 tisíce ekofarmů. Ne všechny bioprodukty jsou zpracovány a prodány v bio kvalitě. Obecně není problémem produkce, ale zpracování a prodej v bio kvalitě. Producenti často vyvíjejí vlastní zpracovatelské aktivity, provádějí přímý prodej (prodej ze dvora nebo zelené bedničky).

Hypotéza vyřčená v úvodní části, že „*Široká veřejnost o existenci biopotravin povědomí má, ale nakupuje je jen malé procento. Důvodem může být mýtus, že biopotraviny jsou podvod, bariérou konzumace biopotravin je jejich vysoká cena.*“, byla ověřena ve výzkumné části kvantitativním i kvalitativním výzkumem. Výsledky potvrdily formulovanou domněnku. Dá se říci, že v současné době žijeme zdravěji, než předešlé generace, ale širšímu využití biopotravin brání problémy při zpracování a prodeji, jejich vysoká cena.

Test nezávislosti kvalitativních znaků a posouzení síly závislosti u vybraných ukazatelů ukázal, že mezi vzděláním respondenta a měsíční útratou za nákup biopotravin existuje statisticky významná závislost.

Budeme muset změnit své priority ve prospěch vzdělávání, duševního rozvoje, s šetrným přístupem k přírodním zdrojům. Do popředí se dostává zodpovědnost. Máme, jako lidstvo, v rukách tak mohutné síly, že hrajeme nejen o osud svůj, ale i celé planety. [4, s. 316]

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERÁRNÍ ZDOJE

1. ŠARAPATKA, Bořivoj a Jiří URBAN. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 2006, 502 s. ISBN 80-870-8000-9.
2. *Ekologické zemědělství a biopotraviny: otázky a odpovědi pro ekoporadny*. Praha: PRO-BIO Liga ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství, 2010. ISBN 978-809-0422-322.
3. *Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. ISBN 978-807-4340-598.
4. KUNA, Zbyněk. *Demografický a potravinový problém světa*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 337 s. ISBN 978-807-3575-885.
5. *90 argumentů pro ekologické zemědělství*. 1. vyd. Překlad Jiřina Pavelková. Olomouc: Bioinstitut, 2007, 16 s. Praktická příručka (Bioinstitut), č. 3. ISBN 978-808-7080-078.
6. JAROSLAV ČERVENKA, Kateřina Kovářová. *Biopotraviny*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80-213-1404-4.